

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Št. 12.

V Ljubljani, dne 22. marca 1918.

Leto XI.

Izhaja vsak petek

Uredništvo:

Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4-

pololetna . . . K 2-

štrletna . . . K 1-

Posamezna številka
stane 10 vin.

Socialni tečaj v Kranju.

Ne omenjam včerajšnjega tečaja zaradi števila. Tudi ne zaradi govornikov. Število udeležencev je štelu dopoldne okrog 80 moških in 30 žensk, popoldne je bilo število večje. Tvorile so ga večinoma ženske. Predavatelji so bili trije: Mihael Moškerc, Alojz Vrtovc in dr. J. Jež. Pomemben je, ker so upali na delo Krekovi somišljeniki, učenci. Klasje klije iz Krekove gomile.

Govoril je o zgodovini organizacije slovenskih delavskih stanov in pojavih, ki so jo spremljali, zvezin predsednik Mihael Moškerc. Kot utrinki te organizatorične misli so nastale koristne stvari: delavsko glasilo »Naša moč«, delavska konzumna društva, stavbinsko društvo, delavski poslanec, socialne zahteve, odredbe in načrti, med katerimi je najznamenitejši načrt postave zoper kartele in oni o velikem socialnem zavarovanju. Duh organizacije in utrinki, vse je zvezano z osebo velikega jugoslovanskega sina dr. Kreka. Umestno je Mihael Moškerc razvil te delavske družabne zadeve kot zgodovino Krekove osebe.

Predaval je o demokraciji drugi predavatelj Alojzij Vrtovec. Demokratična misel podira nemško nadvlado, drobi privilegije plemstva, daje veliki kapital, denarni in zemljiški, nazaj pravim delavcem, ustvarja tako zopet uničeni srednji stan, ljudi, ki posedajo, kolikor potrebujejo, ne več, ne manj in so zelo zadovoljni in pravičnomiselni; demokratična misel brani zatirane, se ustavlja nasilnikom, ustanavlja jugoslovansko državo. Demokratična misel je krščanska misel. Zato se prava socialna demokracija loči od materialistične socialne demokracije. Krščanska socialna demokracija raste iz vere v Boga, zato je Kristus njen vzor, središče in temelj. Krščanska socialna demokracija ljubi svoj narod. Zato stoji v prvih vrstah v boju za jugoslovansko državo. Materialistična socialna demokracija prezira vero in zameta narodnost. Zato za nas pri njej ni prostora in za njo ne pri nas.

O delavski zakonodaji je govoril tretji predavatelj dr. Fr. Jež. Rimska država ni poznala delavske zakonodaje, zato, ker ni zrla v vsakem človeku človeške osebnosti. Delo je bilo Rimljanom sramota in delavec suženj. Ta ni imel pravice ne pred

gospodarjem, ne pred gosposko. Za gospodarja in državo je bil blago, ki se kupi ali proda ali zakolje in vrže ribam. Šele s krščanstvom je zrastle čast dela in delavca, ker pristaši krščanskega naziranja zro v vsakem človeku človeško osebnost. Zato pri njih ni gospodarov in sužnjev, ampak samo različni poklici. V najbolj krščanskem veku so ustanovili ustanove, ki so bolj reševale delavsko vprašanje brez državne sile, kot je sedaj mogoče s pomočjo državne sile. Protestantizem je v Evropi oslabil katoliško misel, ponekod jo docela podrl. S tem je padla skrb za potrebno in poštenost napram tistim, ki delajo. Narastla je sebičnost. Novejši čas se je začela dvigati krščanska vest. Delavske socialne postave v Avstriji so še čisto mlade. Najstarejša je poselski red, potem obrtni red. Postava o delavskem zavarovanju zoper nezgode je nastala leta 1887, o bolniškem zavarovanju 1888. 30. marca bo obhajala svojo 30letnico. Hibe teh postav so deloma odpravljene s postavnimi spremembami zadnjih let: nedeljski počitek, delavska pogodba, poselska izpričevala. Upamo, da izda predavatelj lepo predavanje v posebni knjižici, ker je velike praktične koristi.

Dopoldne dve uri in pol in popoldne istotako so zavzela predavanja. Pred sklepom je govoril še zvezin predsednik Moškerc, priporočal nakup delavcem potrebnih knjižnih del, ki jih še izda ali priporoči Zveza, in priporočil strokovne odseke.

Otvoril in zaključil je tečaj okrožni predsednik. Najbolj sta hvaležna sin in hči materi in očetu za prave nauke. Najbolj so hvaležni narodi sveta in ljudstva tistim, ki so razširili med nje prave misli. Slabe misli narastejo v reko, ki ugonobi svet. Prave misli se izlijejo v reko, ki namoči svet, da raste po njegovih pokrajinah drevje in zelenje kot blagoslov.

Tri reči so bile trem predavateljem na srcu: organizacijska misel, ki pravi: dajmo roko eden drugemu in skupaj se rešimo. Demokratična misel, ki pravi: tudi najslabši človek je moj brat. Kolikor je na meni, ne bom pustil, da bi ga kdo zatiral. Državna misel — delež pri državi, ki pravi: Ne bomo pustili, da bi zlorabili državno oblast. Delali krivične in nasilne postave. Državna oblast se naj porablja, da bo varen poštenjak in tisti, ki s poštenim delom služi svoj kruh. Za vse je svet dovolj bogat. Z bratovskimi, prav srčnimi ču-

tili pomagajmo, da bo bodočnost boljša, Bog pa naj da blagoslov.

V Kranju, 11. marca 1918.

Ant. Komlanec.

Občni zbor skupine J. S. Z. Šmartno in Stražišče.

Zapisnik

o rednem občnem zboru skupine J. S. Z. Šmartno in Stražišče pri Kranju, ki je zboroval dne 3. marca 1918 ob 3. uri popoldne v Šmartnem pri Kranju v stari šoli.

Dnevni red.

- I. Poročilo predsednika.
- II. Poročilo blaganičarke.
- III. Volitev odbora.
- IV. Slučajnosti.

Ad I.

Konstatira se sklepčnost zbora.

Poročilo predsednika: J. S. Z. je bila tu vpeljana v avgustu leta 1911. Prvotno je bilo precej živahnost in delo se je lepo razvijalo. Poleg sej in drugih priredb se je vsako leto priredila tudi velika vrtna veselica. Čisti dobiček se je viagal v hranilnico. Sodelovali so vedno vrli člani, da je bilo izdatkov kolikor mogoče malo. Vseh članov je bilo pred vojsko 115, med vojsko 18, danes jih je zopet 95 in želim, da pristopate k J. S. Z., da bo število članov čim večje. Pomagajmo si sami, organizirajmo se, ker živimo v resnih časih. Trgovci si kupičijo danes denar, delavec si tega ne more; edina pomoč delavstvu je, da se organiziramo in to pod spretnim vodstvom J. S. Z., ker edino potom te si zasiguramo bodočnost, ker J. S. Z. sega daleč. Agitirajmo zlasti med delavstvom, da pristopi k naši skupini vsak, kdor se smatra delavcem in tudi taki, katerim je ubogo delavstvo pri srcu, da bo čim večja moč, in da se bo prezidium stresel pred to delavsko močjo.

Od leta 1914., ko so bili vpoklicani naši člani v vojno službo, je životarila J. S. Z. revno, dasiravno bi bila v tako resnih časih organizacija čez vse potrebna. Mnogo članov je dalo življenje za domovino, med temi nekaj najbolj zavednih in marljivih. Bog jim bodi plačnik!

Da se delo olajša in da bomo bolj za služni, bi predlagal, da se skupini združita

pod en krov, in sicer pod »Skupina Šmartno pri Kranju«. Dalje bi želel, da se prispevki redno plačujejo. To se lahko zgodi, da bi prispevke pobirali odborniki po svojih vaseh in v tovarni, kakor tudi v Majdičevem mlinu. Se soglasno potrdi.

Prispevki se vnaprej zvišajo, kar je že od centrale potrjeno. To pa vas naj ne straši, saj sami sebi hranite in bodo tudi naše podpore boljše.

Vsaka organizacija mora pa tudi od nekod imeti življenje. Udeležujte se pridno raznih shodov in predavanj, da se bolj in bolj zavedate, kakšne koristi nam nudi J. S. Z.

Prijatelji! Stopimo na plan, delajmo, podpirajmo drug drugega, agitirajmo neustrašno, ne dajmo se motiti in slepiti. Delajmo se vsi za enega in eden za vse in Bog bo blagoslovil naše delo.

Ad II.

Blagajničarka Franciška Žontar poroča sledeče:

J. S. Z. ima naloženega denarja 400 K. Vseh prispevkov od zadnjega občnega zbora je bilo 3285 K 47 vin. Izdatkov za bolniške podpore je bilo 2887 K. Vsega denarja je bilo poslanega centrali 816 K 71 vin., od centrale skupini pa 939 K 2 v.

Dalje želi in ponavlja, da se prispevki redno plačujejo. Predsednik se zahvali blagajničarki za požrtvovalnost in trud.

Ad III.

Volitev odbora: načelnik: Berčič Jakob iz Stražišča, načelnikov namestnik: Fabjan Janez iz Stražišča. Tajnik: Tepina Valentin iz Stražišča, tajnikov namestnik: Venčeslav Hlebce, organist, Šmartno. Zapupnik: Tepina Franc, posestnik, pekovski mojster iz Stražišča, zapupnikov namestnik: Širar Janez iz Stražišča. Blagajničarka: Franciška Žontar iz Stražišča, blagajničarke namestnik: Aman Janez Stražišče. Pregledovalec računov: Liščenik Lovro iz Stražišča, njegov namestnik: Benedik Martin.

Volitev novega odbora se soglasno sprejme.

Odborniki: Bogataj Pavla, šivilja iz Gorenje Save. Tepina Jera iz Stražišča. Česen Rotija iz Stražišča. Ana Fabjan iz Stražišča. Šibar France, Srednja Bitnja.

Ad III.

K slučajnostim se oglasi k besedi tudi g. Jožef Anžič, načelnik »Sinarske zadruge« kot gost.

Govori o tiranstvu tovarnarjev, o bedi delavstva, zlasti v vojnem času. Želi končno mnogo uspeha naši skupini.

Prva odborova seja se je vršila v istih prostorih čez 1 četrt ure po občnem zboru. Sklenilo se je sledeče:

I. Naša nova skupina se izreka za jugoslovansko deklaracijo.

II. Zahteva od Zveze, da po funkcionarjih dela oziroma zahteva skorajšnjega miru.

III. Vlada se pozivlja, da delavstvu preskrbi več živil.

IV. Vlada se pozivlja, da po vojski vpele starostno zavarovanje.

Razdor v jugoslovanski socialno demokratični stranki.

Ljubljana, 16. marca 1918.

V jugoslovanski socialno demokratični stranki se je pojavila prikazen, katere tudi naš list ne more prezreti in jo mora beležiti. Stranke se je oklenilo precej prosvitljencev: ljudi, ki jim gre resno za to, da se delavske razmere izboljšajo; ljudi, ki jim gre pa tudi za to, da dobimo Jugoslavlani tiste pravice, ki nam grejo. V narodnem oziru je pa nastala med voditeljema sedanje jugoslovanske socialne demokracije, katero vodita dr. Tuma in Anton Kristan, tako nasprotstvo, da so prosvitljenci: »Socialistična omladina« pričeli iz-

dajati socialistično revijo »Demokracija«, katero urejuje Alojzija Štebi, lastnica in izdajateljica revije je pa »Slovenska Socialna Matica« v Ljubljani. »Demokracija« ostro nasprotuje smerem, ki jih črtata jugoslovanski socialno demokratični stranki dr. Tuma in Anton Kristan, ki sodita, da se more z uspehom jugoslovanski socialno demokratični delavec in delavka boriti le v najtesnejši zvezi z nemško socialno demokracijo, ki se z vso vnetostjo zavzemata za kozmopolitizem, a pri tem pač prezirata, koliko da trpi jugoslovanska zavest med delavstvom, ki, v kolikor je socialno demokratično, ne more vzdržati ponemčevalnega navala ne na Štajerskem in še manj na Koroškem. Z ozirom na znano jugoslovansko deklaracijo postopa jugoslovanska socialna demokracija, kakor je ugotovil na zadnjem strankinem zboru jugoslovanske social. demokratične stranke Golouh, »previdno politično«; Golouh je tudi izjavil, da ne soglaša z dr. Tumom v narodnem vprašanju.

Sicer zelo radikalna jugoslovanska socialna demokracija v narodnih vprašanjih ni radikalna: umljivo, osebni stiki z dunajskimi nemškimi voditelji socialne demokratične stranke, stare navade in tradicije, in na koncu koncev, velikanska sugestija dr. Adlerja na dr. Tumo in na Antona Kristana, vpliva, da sicer oficijelna jugoslovanska socialna demokracija ne koraka glede na našo majniško deklaracijo vstric z drugimi slovenskimi strankami, dasi, in to bodi odkrito pribito, ne zavzema tiste grde, hinavske, zahrbtne, ovaške poze, katero zavzemata nasproti jugoslovanski deklaraciji dr. Šusteršič in dr. Lampe s svojo nemškutarsko koterijo.

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

»Ugibam, Morebiti je videla skrivnostno noč zločin, ki kliče po maščevanju — strašen umor — a bodisi kakorkoli: ne obdolžuj bližnjega... Pozno postaja, Bernard. Solnce zahaja; ovce moram gnati domov.«

Pastirja sta se ločila, vsak je odšel na svojo stran; ko je Bernard zbiral ovce, se je priplazil stari pastir k njemu in mu šepetal:

»Bernard, si li že videl volkodlaka?«

Mladenič se je prestrašil, boječe je obračal glavo na vse strani in odgovoril:

»Ne še; zakaj me vprašuješ?«

»Skrbno pogled nazaj; pri robu gozda ga vidiš.«

Bernard je res zagledal črno človeško senco, ki se je počasi in previdno ob gozdu plazila.

»Ha,« je zdihnil, »to je volkodlak, o katerem se toliko govori. Mislil sem, da

je roparica, a zdaj vidim, da je mož. Kaj pa je volkodlak?«

»Ali ne veš tega, Bernard? Volkodlak je tak človek, ki se mora radi svojih strašnih grehov pokoriti. Ponoči nima nobenega obstanka; letati mora okoli. Volkodlaki se boje vasi in hiš, ker če dobe zaprta vrata in okna, bi se moral v vrata z glavo tako dolgo zaletavati, da bi gotovo še tisto noč umrl.«

»Ali si že kdaj videl tega človeka v postavi volka, Albert?«

»Že večkrat. Preteklo je že nad deset let, odkar si je izbral tale gozd za svoje skrivališče. Od takrat se ne upa nihče vanj: strah jih je in božje kazni se ljudje boje. Ponoči volkodlak blodi okoli; ali pa čepi na pokopališču med grobovi: strašno ječi in grozno tuli. Govoriti ga ni še nihče slišal: mutast je. Sicer je pa volkodlak nežen, kakor ovca; če nas sreča, skloni glavo in se oddaljuje pobešenih oči. Nihče se ne spominja, da bi bil že kdaj storil kaj žalega kakemu človeku ali živali. Da: enkrat je ponujal celo neki ženski dva cekina; žena se je prestrašila; zbežala in ni vzela denarja. Vse to pač dokazuje, da ni slabega srca.«

Bernard med tem svojih radovednih oči ni zmaknil od volkodlaka, ki se je hitrih korakov približeval pastirjema. Kmalu sta njegovo postavo razločevala. Nenavadno velik mož je bil; od glave do nog je bil oblečen v obleko iz živalskih kož. V desni roki je držal vejo, na katero se je naslanjal, kakor na palico; levo roko je tiščal k telesu, kakor da bi nosil kaj pod njo. Bernard je postajal pozoren, zakliče: »Kaj li nosi pod rokami? Ni li knjiga?«

»Ne razločujem dobro,« je odgovoril stari pastir, ki je pa hitro pristavil: »Res, knjigo prenaša; večja je, kakor moja.«

Bernard se je globoko zamislil in je posebno naglašal:

»Volkodlak zna brati!«

Ko je zopet dvignil oči, je videl, kako da se je volkodlak sklonil na robu gozda, splezal v grmovje in izgubil. Dvakrat ga je tovariš moral vzpodbujati zaman, naj zapusti pašnik; Bernard je še vedno strmel tja, kjer je izgubil volkodlak, ko je že bil Albert zdavnaj odšel. Končno je dal svojemu psu znamenje; pašnik je zapustil globoko zamišljen; le od časa do časa je tiho rekel:

»Ha, volkodlak zna brati!«

Socialistična omladina je takole ob-
sodila jugoslovansko socialno demokra-
tično stranko:

»Slovenski jugoslovanski socializem
se do danes še ni razrastle v krepko gi-
banje, ki bi vsaj soodločilno vplivalo na
življenje slovenskega juga. Vzroka sta
pred vsem dva: malo razvita industrija,
trgovina in prometna sredstva, ki vstvar-
jajo delavca, predbojavnika socialistične
misli — in pa dejstvo, da jugoslovanska
socialno demokratična stranka, ki je do
danes edina (?) pri nas propagirala soci-
alizem, ni vedno povsod dovolj globoko in
široko zajemala iz naroda. Propagatorji in
voditelji stranke se ne zavedajo tega, da
so sicer socialistične ideje mednarodne,
vsemu človeštvu skupne, ali da se te ideje
oblikujejo in udeležujejo pri različnih na-
rodih različno, odgovarjajoče pač mišlje-
nju in čustvovanju posameznih narodov,
medesebojnem razmerju družbenih slojev
ter višini politične in gospodarske organi-
zacije, ki so jo dosegli. Idejno zajemajoča
iz nemškega socializma je enostransko po-
snemala delovanje nemške socialne demo-
kratične stranke in njene naprave. Vsled
tega se tudi ni moglo krepko razvijati
lastno produktivno, duševno delo. Posle-
dica tega je nejasnost v načelih in nedo-
slednost v taktiki. Tako koleba stranka
med radikalizmom in oportunizmom: načeloma
teoretično hoče biti radikalna, v
dejanju, praktično je oportunistična. Mi
smo trdno prepričani, da bo, če tudi ne pre-
cej, razbistrila pojme v jugoslovanski so-
cialno demokratični stranki socialistična
omladina, ker je duh časa tak, da se de-
lavske množice niti v socialni demokraciji
ne bodo mogle izogniti zahtevam naše

dobe. Sedanjega toka dr. Tuma in Anton
Kristana ne boste ustavili: premočan je!

Iz Idrije.

Kdor sledi našemu gibanju, vidi, da
moramo bojevati hud boj z našimi nasprot-
niki, socialnimi demokrati, ali kakor jih
tu imenujejo z boljševiki. Ni lep ta boj in
tudi stvaren ni, ker drže se gesla, ki jim
ga je začrtal Anton Kristan: pobijati mo-
ramo nasprotni predlog, če je še boljši, in
ko se pa malo pozabi, moramo sami z
istim nastopiti, ker tako koristimo sebi,
nasprotnikom pa škodujemo. Glavno jim
je agitacija; če pa delavec kaj doseže, to
jim je postranska stvar. Nam pa je glavno,
da kaj dosežemo. Nikdar še ni bilo ugovo-
ra od naše strani proti predlogu v korist
delavstva. Nastopali smo odločno proti
vsaki prikrajšitvi delavstva, tega smo se
in se bomo držali, naj je to komu prav ali
ne. Kdor zasleduje delovanje naše in bolj-
ševikov, vidi, če ni slep, kdo da v resnici
deluje za izboljšanje delavstva. Veseli nas,
ker so s pričele delavstvu počasi odpirati
oči in da ne šlo tako naprej, kakor do se-
daj: ne pusti se več za nos voditi.

Delavstvo je postalo odločno in če
napravi kak korak, ki ni povolji boljše-
vikom, naprte ga na rovaš nam. Prav: ni-
simo vedeli, ta smo tako močni in da stoji
za nami večina delavstva; zato pa bomo
tudi v naprej nastopali kot taki, ki imamo
večino in moč za seboj in to v splošno ko-
rist delavstvu.

Če hočemo izboljšati naš položaj, pri-
boriti, kar smo izgubili, čaka nas dosti
težkega in trudapolnega dela, katerega se
ne smemo strašiti. Tovariši, če boste nas
podpirali, smo gotovi uspeha, ker z dobro
voljo in žilavostjo se tudi vse doseže.

Volkodlak.

Na livadi vse spi.

Rastline še niso svojih listov vzrav-
nale, cvetlice tudi ne svojih čaš odprle: sa-
njajo.

Noč ni, dan pa tudi ne.

Zahod je še črn, neprodirljiv; vzhod je
podoben pregledni vodni ploskvi dvomljive
svetlobe.

Med zvezdami se ena sama lesketa:
Lucifer ji je ime: naznanja, da se solnce
bliža.

Rob gozda zakriva megleni zastor, ki
se pa dviguje; dosegel je že vrhe dreves;
kmalu se dvigne še bolj in izgine v nebes-
nem prostoru...

Kakor ponižna dekla, ki čaka tihih
zapovedi svoje gospodarice, zemlja molči,
dokler ne pride njen gospod.

Nebeška vrata žare rdeče: jutranja
zvezda bleedi!

S pernate obleke otrse šinkovec vo-
dene kaplje; zapusti svoje počivališče, se
dvigne kvišku in se usede na najvišji vrh
drevesa.

Veselo gleda proti vzhodu; kmalu ga
obseva del solčne oble, grlo se mu odpre:
s svojim srebrnim glasom zažvrgoli:

Srečni ptiček, ki prej zagledaš luč ne-
ba, kakor mi!

Znamenje se je dalo.

Tisočeri pevci se prebude; tisočeri
slavosnevi slave stvarnika.

Smehljajoče solnce se pa dviga nad
gozdom jelk; njegovi žarki vzbujajo živ-
ljenje in vrvenje.

Cvetlice odpirajo svoje oči; pozdrav-
ljeno ti sijajno mojstrsko delo velikega
stvarnika!

Bernardove ustnice morebiti niso pre-
pevale takega slavospeva, v njegovi duši
je še bolj odmevala zahvalnica stvarniku:
pol ure že kleči na pašniku, moli in opa-
zuje, kako se narava prebuja; njegove ov-
ce se pričenjajo pasti.

Bernard pobožno moli, a njegovo oko
je neprestano uprto tja, kjer je včeraj vol-
kodlak izgubil, kar se prične tresti. Volko-
dlaka vidi, kako se plazi pod grmovjem,
se vzravna in izgine ob robu gozda; ničesar
nima pod rokami.

Knjiga je torej ostala v gozdu. More-
biti leže v volkodlakovi duplini še druge
knjige? A, za Boga, kdo li bi se drznil bli-
žati se volkodlakovemu ležišču; kdo naj
kakor vohun vdre v njegovo stanovanje?
Ne bo li s strašno smrtjo kaznovan? Vol-

Realni politik.

Slabo se mu godi, slabo: realnemu po-
litiku. Odkar se je tako ponemškutaril, da
prireja in trpi v svojem salonu v Dvorcu
nemška predavanja, je zaljubil besedo
»šmir«. Ker je ljudstvo izpoznalo njegovo
nekatoliško, osebno sebičnost, pa pravi
tistim politikom, ki niso postali mili-
jonarji, kakor on, ker niso realni politiki,
marveč nasprotniki osebne sebičnosti, da
so novi, slabi, nesposobni, nespretni, ne-
premišljeni, neizkušeni voditelji, ki so vrgli
ljudski voz iz zanesljivega, dobro preizku-
šenega tira, tiste politike, ki je prinesla
realnemu politiku, ki nase ni nikdar po-
zabljal, na koncu koncev Ilirsko banko,
brezplačno stanovanje v deželnem dvor-
cu, kjer prireja nemška predavanja v svo-
jem jugoslovanskem navdušenju in se se-
veda na stroške revne kranjske dežele na
račun davkoplačevalcev: ljudstva, lepo
nobel vozi z avtomobilom v sedanjih ča-
sah, ko je bencin tako strašno drag. Re-
alni politik pravi, da mora naša jugoslo-
vanska politika na polje prozaične realno-
sti, seveda take, da bo realnemu politiku
zopet kaj nesla. Kaj? Kdo ve!

To, da je postal milijonar, mu je pre-
malo. Morebiti bi res rad postal »ekscel-
lenca«, zato je pa zbežal zadnjič iz držav-
nega zbora, ko je šlo za to, da bi bil gla-
soval proti začasnemu proračunu. »Realni
politik«, katerega gospodarski nazori so
mančestersko liberalni, je zdaj pričel sum-
ničiti, kakor da smo mi pristaši S. L. S.
preprijazni z liberalci. Ni enega med nami,
ki bi se zavzemal za spojitve S. L. S. s
svobodomisleci. Ali morebiti pozna »re-
alni politik« tistega katoliškega liberal-

kodlak ga bo morebiti raztrgal; kose tele-
sa pa v tihem gozdu razmetal, da se bodo
vrani krmili z njimi.

Bernard stoji na pašniku, naslanja se
na palico; zmeden strmi na tla; čelo mu
je vroče, noge se mu tresejo, nepremagljivi
va sila ga vleče h gozdu. Stopi korak, še
enega: več! Trese se, boji se; stoji namreč
pred grmovjem: mejo volkodlakovega
ozemlja. Bo li dovolj drzen, da se skloni,
kjer se skloni volkodlak in gre po stezi,
ki vodi v strašno duplino?

Eno uro pred opoldne stoji Bernard še
pred grmovjem: upognjen, zaverovan v se,
strašno razburjen. Radovednost in strah
pred smrtjo boriti silovit notranji boj. Spor
se kmalu odloči. Bernardovo telo se
skloni počasi, kar se vrže na svoji roki na
tla in pleza skozi grmovje kakor štirino-
gata žival. Koprnenje po vedi je premaga-
lo bojazen pred smrtjo. Kakor kak zloči-
nec je korakal Bernard naprej. Od časa do
časa ga je preplašilo skovikanje kake pti-
ce roparice, prestrašen je obstal pred ka-
kim suhim drevesom, ker je mislil, da stoji
pred kako prikaznijo, Koprnenje po zna-
nosti ga je pa gonilo naprej in naprej po
stezi, ki vodi v volkodlakov brlog.

nega »realnega politika«, ki je resno delal na to, da bi se bili S. L. S. in Narodno-napredna stranka spojili? Ker ga v rečeh, ki mu niso všeč, le prerad zapuška spomin, na naše radovedno vprašanje ne bo odgovoril.

Okno v svet.

Varstvo dojenčkov in mladinsko zdravstvo. Največje važnosti za zdrav naraščaj človeškega rodu je vestno nadziranje otrok, kako je z njihovim zdravjem. Na otroških boleznih pomrje največ rodu ondi, kjer ljudstvo še tava v temi nezobrazbe. Bolezni, na katerih pomrje največje število otrok v najnežnejši starosti, so: ošpice, oslovski kašelj, škrlatica, difterija (davica). Največ umrje dojenčkov na oslovskem kašlju; na ošpicah umrje največ otrok od 2. do 4. leta. Škrlatica in difterija pobereta največ otrok višjih otroških let in iz šolske dobe. Ti svarilni zgleđi zadevajo v prvi vrsti prebivalstvo mest, koder žive ljudje natlačeni v nezdravih beznicah. Zelo pogubno je prebivanje obolenih otrok v tesnobi in nezdravem zraku, nesnaži in neprimerni hrani. Potrebno je, da otroka takoj, ko se pojavi bolezen, oddamo bolnišnici za nalezljive otroške bolezni, kjer se nahaja bolnik pod skrbnim nadzorstvom. Važno bi bilo, zdravniško nadzorovati družine sploh, ki imajo dojenčke in nedorastle otroke. Takega nadzorstva pogrešamo. Potem bi bili razbremenjeni mnogi zdravstveni zavodi, ki so prenapolnjeni in ne morejo delati čudežev. Otroški vrtci, učilnice itd., koder nahajamo otroke, bi itak morali biti pod zdravniškim nadzorstvom. Ob sprejemu v otroški vrtec in v šolo bi moral otroka preiskati zdravnik, ki bodi v to nastavljen. Občine bi morale v tem pogledu sprožiti prvo besedo, ker njih dolžnost je, skrbeti za zdrav razvoj svojih občanov.

Muzej za starše in vzgojitelje. V Amsterdamu, največjem mestu Nizozemske, so priredili poseben muzej, posvečen vzgoji mladine. Muzej je razdeljen v 12 skupin, katerih obseg je naslednji: 1. Tlesni razvoj in oskrba otroka. 2. in 3. Oblačilo in hrana. 4. Okolica otrokova, posebno njegovo bivališče. 5. Proučevanje otroka in njegov dušni razvoj. 6. Skrbstvo za abnormalne otroke. 7. Pomoč pri nezgodah v družini, v šoli in na prostem. 8. Igre, glasba, ročna dela. 9. Mladinopisje. 10. Vzgoja otrok v Indiji. 11. Zgodovina. 12. Knjižnica. Uspehi muzeja so zadostni. Najzanimivejša in najbogatejša je točka 5. o proučevanju duševnih zmožnosti otroka, ker se naslanja posebno na neposredno sodelovanje občinstva, v prvi vrsti staršev ni vzgojiteljev. Gradivo v tej skupini je zelo mnogovrstno in poučno. Mnogi spisi, risbe, ročna dela, celo umotvori, kakor v kiparstvu, slikarstvu, glasbi itd., kažejo na bogato polje otrokove duše. Zelo mikavni so izrazi duševne zmožnosti otrokove med nekulturnimi narodi Indije. Muzej je prirejen kot potovalni muzej, ki potuje od mesta do mesta in budi med najširšimi sloji prebivalstva zanimanje za vzgojo mladine.

Odredba za varstvo nosečih in doječih mater. C. kr. prehranjevalni urad je

izdal vsem deželnim političnim oblastvom odredbo, tičočo se nastavljanja pred prodajalnami pri nabavi živil, vsled katere se morajo nosečim in doječim materam za dobo do 10 mesecev otrokove starosti izdati posebne izkaznice. Ta izkaznica daje materam pravico, da jim pri nakupu živil v trgovini in drugod dajo prednost pred drugimi, ki morajo stati in čakati ure dolgo da pridejo na vrsto.

Ministrstvo za socialno skrbstvo. Strašna opustošenja, katera je povzročila ta vojska posebno na gospodarskem polju in v ljudski moči, je državni upravi naložila nove skrbi. Zaradi tega se je v glavah merodajnih oseb na državnem krmilu že v drugem letu vojne, ko so se že prav občutljivo pokazali učinki silne ljudske borbe na socialnem polju, porodila misel, če bi ne bilo potrebno ustanoviti nekako državno centralo za socialno skrbstvo. Nalog take centrale bi bil: 1. Skrb za mladino. 2. Skrb za v vojni poškodovane in njihove družine in svojce. 3. Socialno zavarovanje. 4. Obrtno delavno pravo in varstvo delavcev. 5. Skrb za stanovanja. — Vlada je načrt zakona o ustanovitvi take centrale predložila državnemu zboru in obe zbornici sta načrt sprejeli in odobrili. — Ministrstvo za socialno skrbstvo bo aparat dalekosežne delavnosti. V njem bo v prvi vrsti združeno delo za preskrbo prebivalstva, kateremu je vojna izpodrezala že skoro vse življenjske pogoje. Vse, kar je v zvezi z gmotnim vprašanjem prebivalstva, se bo osredotočilo v tem osrednjem uradu. Osobito mora novo ministrstvo obračati veliko pozornost na varstvo invalidov in se bo torej tudi zelo oziralo na stališče ženstva v tej točki, ker bo ženski v velikem delu izročena skrb za te nesrečneže, ki so zretvovali za obstanek države in domovine vse. — Zelo otežkočena, da, skoro onemogočena pa bi bila velika naloga socialnega ministrstva, ako bi z njim roko v roki ne sodelovali vsi drugi činitelji v državi. To so občine, društva, zavodi itd. Le-ti bodo vsak v svojem krogu imeli nalog podpirati osrednji urag s krepkim delom in skrbeti za to, da temu ministrstvu izročena področja najdejo v ljudstvu samem najmočnejšo zaslombo. Nasprotno pa bo tudi od vladne strani takemu ljudskemu sodelovanju zagotovljena gmotna in moralna podpora. — Socialnemu ministrstvu moramo torej želeti najboljšega uspeha.

Označba cen pri živilih. Uradno se razglašajo: Opazilo se je, da trgovci živila, katerih cen nočejo splošno objaviti, odstranijo iz izložb v napačnem mnenju, da so potem oproščerni vsake označbe cen. Po obstoječih predpisih mora pa vsak, ki obrtoma prodaja živila, v svoji odjemalcem dostopni prodajalni na vidnem mestu in v dobro čitljivih črkah ali številkah označiti cene za posamezna živila po njih vrsti in z ozirom na njih kvantiteto in kvaliteto. Interesentje se na to izrecno opozarjajo, da se obvarujejo strogih posledic neupoštevanja teh predpisov (kazen, zaplemba, odtegnitev obrtne pravice.)

Nov drobiž in bankovci. Težave z drobižem so kljub železnim novcem še vedno iste in zlasti v detajlni trgovini je ta nedostatek zelo občuten. V gosposki zbornici je predlagal pred kratkim vitez Korytovski, naj se čimprej spravijo v promet

bankovci po 5 K in drobiž po 2 in 20 vinarjev v zadostnem številu. Dalje naj se, kakor hitro dopuščajo razmere, izda novce po 50 vinarjev ter naj se uvažuje izdaja po 5 in 25 vinarjev. Občutni potrebi trgovstva bi se veliko odpomogol z izdajo bankovcev po 5 K in nasvetovanega drobiža.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO U LJUBLJANI

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni try št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ %.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem l. 1916. vlog . . . K 55.000.000
hipotečnih in občinskih posojil . . . » 39.000.000
rezervnega zaklada . . . » 1.500.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po 4%, večje in nestalne vloge pa po dogovoru. — Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Za varčenje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 $\frac{1}{2}$ % obrestim in proti najmanj 1% oziroma $\frac{3}{4}$ % odplačevanju na dolg. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.